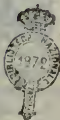
GERARDI LOPPERSII
FRISII CATHOLICI
ANTAGONISTAE

SENTENTIAE ILL.MI AC REV.MI

CARD. BARONII

IN SACRO CONSISTORIO
DICTAE PROPVGNATIO,
ADVERSVS IOANNEM MARSILIVM
NEAPOLITANVM.

ROMAE, Ex Officina Lepidi Facij. M. D C. VII.

SVPERIORVM CONCESSIONE.

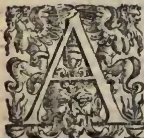
QVONIAM disputationem Marsilij aduersus Illustrissimi Cardinalis Baronij sententiam refellentes, in cõplures partes & membra secare eam necesse habuimus: ne sit, quod vel Lector desiderare, vel Marsilius ipse de fide nostra conqueri possit, tamquam vim verbis eius, siue mutilando, seu intersecando attulerimus: integrum ipsius VOTVM, quod appellat, αὐτολεξεί, & totidem verbis calci propugnationis nostræ, graue scilicet & cum primis illustre Marsilianæ insipientiæ exemplar & specimen, attexendum curauimus.

Imprimatur si placet R. P. Magistro Sac. Palatij Apostolici,
B. Episcopus Arim. Vicesg.

Imprimatur, Fr. Paulus de Francis Magister, & Socius R. P. Magistri Sac. Pal. Apostolici.

GERARDI LOPPERSII
FRISII CATHOLICI ANTAGONISTAE
SENTENTIAE ILL.MI AC REV.MI
CARDINALIS BARONII
IN SACRO CONSISTORIO DICTAE PROPVGNATIO,
Aduersus Ioannem Marsilium Neapolitanum.

LLATVS est his ferme diebus Romam libellus tamquam portentum, hac inscriptione notatus: *Duo Vota, hoc est ex animo Voto prolatæ sententiæ, Vnum Illustrissimi ac Reuerendissimi Domini Cæsaris Baronij Sorani S.R.E. Cardinalis Bibliothecarij contra Serenissimam Rempublicam Venetam: Alterum excellentissimi Domini Ioannis Marsilij Neapolitani Theologi pro eadem Serenissima Republica.*] Cuius aspectu obstupuerunt, qui viderunt, tantam homini inesse cum temeritate dicacitatem, vt dictam in supremo orbis terrarum Senatu, sacroq. ipso Consistorio, laudatam, & cunctorum plausu acceptam sententiam, ausus sit pro animi libidine carpere, idemque ipse, qui plurimorum auctorum orthodoxorum magni nominis scriptis non solum schismaticus, sed & hæreticus est conuictus, assertus, & comprobatus; quorum causa & meruit infelix excommunicatione ab Apostolica sancta Sede percelli. Riserunt vero, cum, quod terribile visu videri poterat apparuisse monstrum: compertus sit idem mus esse ridiculus, cui festiue omnes illuderent, exercentes primum de titulo recitato ludibrium; & ita dicentes: Quidnam istud? *Duo Vota, hoc est ex animo Voto prolatæ sententiæ*] in te illud Iob dictum in

[a] *Iob 38.* Eliu mox intorquerent [a]: Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis] qui se non Latinum, sed Barbarū primis verbis ostendit, Vota nominans, quæ dici solent in Senatu sententiæ, & Votum (sic lepide ludens) pro vacuo ponens?

Quid ais Marsili? Tu ne ipse, qui Venetijs diceris docere Donatum, adeo te malum Grāmaticum probas, vt sine his auspicibus barbarismis ne inscriptionē quidem libelli tui, hoc est titulum ipsum cōcipere potueris? Quamobrē reuocaberis inuitus, velis, nolis, ad Orbilij Beneuentani scuticam, ad risum omnium spectātium *κατωμάδιως* suspensus ad verbera, pro huiuscemodi barbarismis & solœcismis, quibus scatet oratio ista tua. Et quidem iure: nam quantumlibet seuerissimus, rogatus mitior redditus, forte penitus istiusmodi dimisisset errata, si tu licet male, non tamen mala scripsisses, similis illis, de quibus S. Augustinus [b] ait in Confessionibus; quod aliqua facta sua non mala, cum barbarismo tamen & solœcismo enuntiarent. Sed cum tu mala locutione facta adhuc mala, pessimaq. reddideris: duplo verberandus expositus, ex scutica miser ad flagella traheris. Ferulis namque (idem Augustinus [c] ait) maiora supplicia succedunt,] irroganda tibi ob calumnias sparsas in ipsum, cui tu noxa teneris astrictus, Baronium S. R. E. Presbyterum Cardinalem. Qui tamen admonitus sacro illo Salomonis prouerbio: [d] Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis,] prudens se ab istiusmodi nomine suo indigna quæstione de te exercenda subduxit. Cum ego quod sequitur ab eodem Parœmiaste mox dictum arripiens, videlicet: Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur,] hanc suscepi respondendi prouinciam, securus omnino, quod si forte non tibi de te ipso sublimia somnianti, alijs tamen te ostendam prorsus insipientem.

[b] Aug. confess. lib. 1. c. 18.

[c] Idē ibid. c. 19.

[d] *Prou. 26.*

Sequar tua vestigia, qui primum tuæ ipsius scriptionis exordio insanientis hominis haud leuia signa dedisti, dum ex abrupto sic incipiens orationem: *Quod ad me misisti Votum, antea legeram*] quem alloquaris, non dicis, quis ad te miserit, taces. Et cum constet, a Baronio, contra quem stylum conuertis, ad te non missam suā in Consistorio dictam sententiam: tu (dicam pace tua) more phrenetici loqui conuinceris, miscereq. verba cum laruis. sed & quod sequitur, certum te redditum, dictam sententiam illam in Consistorio esse Baronij, id affirmante ipso Baronio: euidentiori plane stultitiæ signo desipere nosceris. Certus quippe reddi minime potuisti, nisi ex testificatione ipsius, id sua subscriptione profitentis, vel alio

modo

modo testantis. Sed cum neutrum prorsus fecerit: vel te mentitum dicent omnes, vel excusando saltem, inconsiderate locutum. Attamen Baronius, etsi quam dixit in Consistorio ex tempore, non præmeditatus, multo minus ex scripto sententiã recitauit, quod ad singula verba pertinet, haud facile asserere poterit, hãc illam esse: bona fide rem agens, recognouit sua sensa in hac abs te cusa, ita tamen vt explicata totidem ijsdemq. verbis non ita fateri debeat. Perdifficile namque est, vbi non erant notarij exceptores, ex memoria reddere singula, quæ in ea dicta sunt verba. In quam tu dicturus sententiam, prudenter egisses, si litteris istud ipsum ab eo sciscitatus esses, eamne ille pro sua & germana haberi pateretur, quam tu impugnare paratus esses: atque etiam, num aliqua ex parte læsa esset a librarijs describentibus, vel alijs infenso animo deprauantibus: cum præsertim nullus esse apud te noscatur diuinæ Scripturæ vsus atque sagax ingenium ad cognoscenda, si quæ in eam illapsa fortasse essent errata; neque ad eadem emendanda facultas. Sit in exemplum quæ ibi legitur lectio deprauata, his verbis posita ad finem ipsius: *Trutina hæc in manu tua, dicam cum Isaia.*] Cum vero eiusmodi sententia nusquam apud Isaiam sit reperire: cur tu, tamquam si Isaiæ esset, lectionem admittis, ac vteris, & sic transilis oscitanter? Nega apud Isaiam quid huiusmodi reperiri, vel sapientius corrige, reddeq. germanum textum eiusdem illic citati Isaiæ [a] dicentis: Ruina hæc sub manu tua.] Sunt & alia quæ irrepserunt menda, abs te homine crassæ Mineruæ nec cognita, quæ inferius vbi cudetur ipsa, corrigentur, posita in margine sincera dictæ sententiæ lectione.

[a] *Isa. 3.*

Quod autem ipso primo ingressu laboras, vt ostendas, locum illum Actorum [b], vbi dictum est a Domino per visum Apostolo Petro: Occide & manduca] intelligendum esse de Baptismo, non autem de excommunicatione, & ad hoc probandum sanctorum Patrum sententias coaceruas: plane inani labore consumeris, sic currens quasi in incertum; sic pugnans, quasi aerem verberans: cum omnes id certo sciant, nec sit vel vnus, qui inficias ire possit. sed quid? Num quæ secundum litteram, ipsam nempe historiam dicta esse constat de Baptismate Gentium: secundum allegoricam allusionem ad excommunicationem transferri non possunt, dum & ipsa excommunicatio re vera ad hoc occidat, vt saluet? Quis neget ista primum Domini nostri eodem modo loquentis exemplo licere, dum in re tanta, tantiq. momenti non nisi per allusionem, regenerationis sacramen-

[b] *Act. 10.*

cramentum, occiſionem appellat? quod & ſimul ſanctorũ omnium Scriptorum eccleſiaſticorum liquet exemplo conceſſum. De quo ſi eam quæras, quam decet, ad alluſionem, ſimilitudinem: ſic habeto: Ab ipſa ſancta Eccleſia, tum per Baptiſmum, tum per cenſuras certum eſt aditum patefieri ad ſalutem; nempe quod agitur per Baptiſmum, vt per quamdam ſpiritualem occiſionem vitam quis conſequatur æternam; per excommunicationem id ipſum præſtari. Iuxta quam alluſionem ſic pariter locutus inuenitur

a *Ier. 12.* Ieremias, cum ait[a]: Congrega eos quaſi gregem ad victimam, & b *Oſe. 6.* ſanctifica eos in die occiſionis.] & Oſeas:[b] Dolaui in Prophetis, occidi eos in verbis oris mei:] ita nimirum (quod ad alluſionem pertinet) occide, præcidens eos ab Eccleſiæ corpore, in qua dum publice peccãdo culpa mortali pereunt impœnitentes, deſperata ſalus eorum eſt: cum vero præciſi eijciuntur, ſic confuſi quærant Eccleſiam pœnitentes, vt aſſequantur per pœnitentiam vitam æternam. Secundum quod S. Auguſtinus interpretatur, dicens: Occide in eis errorem, & ſuſcita fidem.] Vis adhuc, vt & in hac alluſione proprietatem oſtendam cum veritate; nimirum excommunica-

c *Matth. 21.* tionẽ vere eſse occiſionem? In promptu eſt Euangelium,[c] Domini id exemplo demonſtrans, quo maledicente ficulneæ, ipſa continuo eſt arefacta. Quod quidem typum gerere excommunicationis, communis eſt abſque controuerſia & recepta Patrum ſententia. En quam patens in excommunicatione occiſio, & oculis intuentibus manifeſta.

Sed & quod hæc occiſio ſpirituali gladio fiat: teſtem & aſsertorẽ

d Aug. de Fid. & oper. c. 2. habeo itidẽ ipſum S. Auguſtinum,[d] qui eamdẽ excõicationẽ gladiũ appellat, quo, vt olim Phinees transfodit adulteros, ita publice peccãtes excõmunicando occidat Epiſcopus. Vides quos teſtes habeam eius aſſertionis, quæ ſtulte admodũ abs te, iſta neſciente, corripitur? Vis & adhuc adhiberi Hieronymũ? Lege ipſum in epiſtola ad Ripa-

e Hieron. epiſt. 53. f *Pſal. 100.* rium[e] contra Vigilantium, vbi occiſionem nominat excommunicationem, Dauidicum [f] illud vſurpans: In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt diſperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.] Secundum igitur hanc ſatis proprie deductam alluſionem Baronium eſſe locutum, non autem interpretatum hiſtoricam veritatẽ, ex ijs, quæ ſubijciuntur, recte colligere potuiſti; vt nihil ſit, quod in eum conuertere valeas ſpicula Concilij Tridẽtini. Quod in primis factitatum poſt Dñm a ſanctis Apoſtolis & Euan-

g Hieron. epiſt. 101. geliſtis, pluribus exẽplis oſtendit idẽ S. Hieronymus[g] in epiſtola ad

Pam-

Pammachium de optimo genere interpretandi. Post hos vero, omnes sanctos Patres, tam Orientales, quã Occidentales, qui ab exordio nascentis Ecclesię in hunc diẽ claruerunt, adduci æque possunt in testimoniũ: adeo vt hoc iam negare, sit impiũ. Lege tu inter Græcos (si sapis) Gregorium Nazianzenum, si vel periodum vnã absoluat, qua non ex diuina Scriptura, vel etiam ex scriptoribus Ethnicis deducat allusionem. Lege inter Latinos S. Bernardũ, qui suis scriptis semper diuinæ Scripturæ verba non interpretando, sed alludendo, tamquam in stamine aurea fila contexuit. Hoc tu reprehendes? Non quidem, vel si maxime velis, resistentibus & aduersantibus tibi omnibus.

Dum autem totus es in recitandis sanctorum Patrum sententijs: mutans sancti Augustini verba, plane reddidisti ipsum tuo barbarismo similem tibi ridiculum, ponens vocem, linteum, in genere masculino, quod neutrum esse constat. addis enim ex ipso: *Quos Domino lucramur, manducat Ecclesia, cuius personam gerebat Petrus, quando in cælo submissus est linteus.*] cum tamen ipse Augustinus recte in genere neutro linteum Latine posuerit. Erras autem grauius, dum rursus studio insano contendis, omnino Baronium locum illum esse male interpretatum. At hæc tu frustra; nam non interpretans, sed alludens tantummodo, id quod modo demonstrauimus, ipse locum attigit.

Redarguis paulo post etiam, quod Baronius aduersarios insequẽtes Ecclesiam leones nuncupauerit, quorum (vt vis) sint omnia laude dignissima ob insignem generositatem, qua præ ceteris animantibus eos natura donauit. Quæ plane tu stertendo locutus esse videris, nesciens quid diceres, dum te diuinæ Scripturæ ignarum penitus ostendis, cuius plurima loca pateant, quibus leo diabolus, leo tyrannus, & quilibet potens fortitudine hostis Ecclesiæ leo sæpe dictus inueniatur: licet ob diuersas causas etiam in bonam partem leonis nomen acceptum, facile sit inuenire. sed in his adeo patentibus non immorandum. Inferius vero quem citat Baronius Nicolaum Papam Primum: tu ipse nescio quo ductus sensu, & qua auctoritate persuasus, eumdem nominas Nicolaum Quintum, sed nec citatum ab eo opportune locum percipiens, hebes ingenio ista subijcis: *Excommunicatio, inquit Baronius, est occisio: quia Nicolaus Quintus dicit, excommunicationem non esse ad occidendum, venenum: non percipio illationem, nisi fallor contrarium infertur. Nicolaus dicit, excommunicationem non esse ad occidendum, venenum. ergo excommunicatio non est occisio. Quod si ita est, quomodo di-*

do dictum est Petro: occide, & manduca, id est excommunicationem infl(i)ge?] ista tu. qui sensus stoliditate confundens, multipliciter erroris argueris. Primo quidem, dum quasi recitans verba Baronij, dictum ab ipso velis: *excommunicatio est occisio*.] At nequaquam ista inuenire poteris esse scripta in recitata abs te superius eius in Consistorio dicta sententia. sed illud: Non est occisio ista crudelitas; sed pietas, atque sincera charitas: cum sic occidendo saluet, quod eo modo viuere sinendo perierat.] Ad quod corroborandum citata sunt Nicolai Papæ verba, dicentis: quod excõicatio non est ad occidendum venenum, sed ad sanandum aptissimum medicamentum.] Quæ cum suo candore fluant, suaq. concinnitate cõcordent, tu peruertis tua imperitia, cõfundis obtusitate ingenij, dum facillima non percipiẽs, sed oratione perplexa inuoluẽs, reddis obscura. Sed vt capias vel inuitus, præter illa quæ dicta sunt superius, accipe adhuc exẽplum ab Augustino,[a] qui agens de eo, quod pertinet ad Baptismũ, de quo dicta sunt illa, Occide & manduca:] Dissuasisti, inquit, Pagano sacrilegia: occidisti, quod erat. Dato Sacramẽto Christi, incorporasti Ecclesiæ: mãducasti.] hæc Augustinus. Cuius exẽplo Baronius, postquam egregia allusione ad excommunicationem eadem verba conuertit, Occide, & manduca,] ista mox addidit: Sed quod huiusmodi occisio non esse debeat nisi ex summa charitate: quod occiditur, præcipitur manducare; nempe per Christianam charitatem in sua viscera recondere, & in se ipsum counire, vt sint vnum & idem in Christo, quod dicebat Apostolus:[b] Cupio vos in visceribus IESV Christi.] ad quæ corroboranda, ea citatur opportune dicta sententia Nicolai. Ita tu me cogis in Lectoris fastidium ista repetere, & in re clarissima laborare, si quo modo crassitudinem tui ingenij exacuere possim, vt adeo perspicua ista percipiat.

[a] Aug. in Psal. 103.

[b] Philip. 1.

Inferius vero illa Baronij carpis, quibus ait: Exulto spiritu (dicam cum Apostolo[c]) superabũdo gaudio, videns in hac mea senectute in Sede Petri alterum sedere Gregorium VII. &c.] carpis inquam, dum inconsulte admodum subijcis ista: *Non video, cur ei sit propterea exultandum, cum sit potius deplorandum, ipsum tamdiu vixisse, vt ei in mentem venerit, tempora illorum Pontificum plane miserrima & calamitosissima exoptare*.] Hæc tu passus mentis vertiginem, neque diuinæ Scripturæ sententiarum, neque exemplorum es memor, quibus ostenditur, lætandum esse magnopere ortu iustorum & optimorum promotione Pontificum, quorum anniuersariam diem magna lætitia consueuerit sancta Ecclesia solemniter ce-

[c] 2. Cor. 7.

lebrare. Vis præterea ex testificatione diuinæ Scripturę id addiscere, vere esse gaudendum in promotione iustorũ? accipe in primis, quod Dñs dixit per Isaiam: [a] Vos aũt sacerdotes Dei vocabimini: Ministri Dei nostri, dicetur vobis.] & de eisdẽ inferius: Oẽs qui viderint eos cognoscẽt illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dñs.] propterea quãtum ipsi lætandum, sic pergit: Gaudens gaudebo in Dño, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimento salutis, & indumento iustitiæ circumdedit me,] & quæ sequuntur de sancta Ecclesia germinante ex propagatione facta iustorum. Et quod ad hoc, de quo agitur, speciatim spectat, esse gaudendum, cum spes concipitur de vendicanda Ecclesia in pristinam libertatem, eumdem audi Isaiã ista dicentem [b]: Omnis terra gauisa est; abietes quoque lætatæ sunt super te, & cedri Libani.] quibus collætantibus istud quod subditur, ad canendũ tunc præscriptũ est carmen: Quomodo cessauit exactor, quieuit tributum: contriuit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium?] & quæ sequũtur. Accipe adhuc & illud Ioelis [c]: Filij Sion exultate, & lætamini in Domino Deo vestro, quia dedit vobis Doctorem iustitiæ, &c.] An non gaudendum, cum etiam, si ista non adessent, sed sperarentur tantum? cum [d] Apostolus admoneat suos vt sint spe gaudentes: satis ad gaudium esse aliquam de bono venturo concipere spem, ostendens.

a *Isa. 61.*
b *Isa. 14.*
c *Ioel 2.*
d *Rom. 14*

Quod autem de his agens, nimiam celeritatem Pontificis in excommunicatione infligenda redarguis: rationem accipe ab ijs, quæ idem Baronius disseruit in Parænesi. Sed quod subijcis plane risu dignum, dum inuertẽs citatam a Baronio Pauli [e] sententiam, qua dicitur: In promptu habentes vlcisci omnem inobedientiam,] ita subuertis: *Quid est in promptu habere, nisi potestatem habere?*] sed cur non citas, quẽ sanctorum Patrum habes auctorem, ista ita interpretantem? Nos hactenus nõ inuenimus, qui dixerit ista. Sed quod ibidẽ calumnieris, & inuidiam parias summo Pontifici, quod tributa illi diuinitus potestate non ad ædificationem vtatur, sed ad destructionem adhibeat: ita plane sentiũt, qui non sapiunt. Pro Repub. namque ipsa, non cõtra Rempublicam; ad salutem ipsius, & non interitum omnia ista tractata quis dubitet, nisi qui in delicto gaudeat iacere prostratus; doleat vero & conqueratur, si resurgere ictibus compellatur? Pro te, non contra te dixi, respõdit S. Ambrosius Theodosio expostulanti, quod ipsũ in ecclesia *inuectiua* oratione proscidisset. Quo audito, acquiescens ipsi vera dicenti pius Imperator pœnitens, eidem sacerdoti obtẽperauit, qui ita factus fuerat illi per excõmunicationẽ causa salutis.

e *2. Cor. 10.*

Tu vero contra, crudelissimum Reipublicæ inimicum te exhibes & perduellem, non corrigēdo, sed adulando, atque defendendo peccata; inq. illorū te pseudoprophetarū numerū sponte conijcis, quos sic dolēns commemorat Ieremias: [a] Prophetæ tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent.] nam adhuc miscens litam melle adulationē, ad necē aconito præparatā, auditu ipso turpissimā istam addis: *At quodnam est peccatum eorum* (Venetorum videlicet) *in quorum occisionem, id est excommunicationem Cardinalis Pontificem exacuit? omnino nullum.*] O mendacium portentosum; hic primo omnium legū seueritate plectēdum, & post mortem gehennalibus ignibus perpetuo puniendum, quod commercio satanæ prægnans, sordida illa tui domina malè peperit adulatio. vt iure conuertantur in te infelicissimum quæcumque sunt pseudoprophetis diuinitus prænuntiata supplicia, irrogata in alios sæpe flagella, atque coaceruata in vnum omnia furore Dñi immissa in malos malorū genera. Vide, caue, attēde miserrime. Excitabitur nāque cōtra te vltionis Dominus, [b] qui iā arcum suum tetendit, & parauit illū, & in eo parauit vasa mortis:] citius quam putas, traheris inuitus ad terrificum tribunal illud Angelis reuerendum. Tune nullum esse peccatum dicis, nolle Dei loco sedenti obtemperare Pontifici? cum Spiritu Dei afflatus dixerit [c] magnus Samuel: Quasi peccatum ariolandi est repugnare; & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere? Pondera sed statera veridica sanctuarij culpam, vel saltem ex eo, quod cum quantumlibet leue quoduis peccatum coniunctione contemptus crescat in immensum: nemo prorsus poterit mente complecti grauitatem, & enormitatem tantæ inobedientiæ, quam sane grauissimā fecit iteratus sępissime sūma obstinatione contemptus. Sed & quanta ex infelici isto palmite plantato alta radice sint oborta spineta densissima, ferarum omnium bestiarum secura mansio: iam innumera demonstrant exempla, non solum omni lacrymarum fonte lugenda, sed etiam sanguinis imbre purganda. quæ omnia in caput tuum conuertentur, qui adhuc eadem summa reprehensione digna commendas.

Post hæc autem, tu perditissime, eadem tua, qua cœpisti, adulatione sic pergis de Venetis dicere: *Libertatem, qua hactenus vsi sunt in suo dominatu, ecclesiastici Concilij Tridentini monitis parentes, tamquam protectores custodiunt &c.*] Proh scelus! tantane impudentia rem agis? Itane custodiuntur leges sacrosancti Concilij Tridentini, cum adeo procaciter peccatur in Romanum Pontificem, insa-

[a] Thren. 2.
[b] Psal. 7.
[c] 1. Reg. 15.

insanitur in Romanam Ecclesiam, proculcantur eius iura, infringuntur mandata. pessumdantur quoque in eodem Concilio sanciti Canones, tradita disciplina, atque quod vltimum grauissimumq. est malorum omnium, Concilij illius auctoritate asserta & comprobata Catholica Fides etiam in discrimen adducta patitur suæ integritatis haud leue dispendium? id quod tam plene complures iam grauissimi Scriptores demonstrarunt, vt opus non sit modo ista repetere, atque in his diutius immorari. Adeo vt eidem quã tu cõmẽdas, conueniat propheticum illud summæ infelicitatis elogium: [a] Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua corã me, dicit Dominus Deus. quomodo dicis: Non sũ polluta?] Ita namque tu asseris noui generis Theologus, quẽ ad oppugnandã Romanã Ecclesiam, ad suffodiendũ, & conuellendũ radicitus Concilium Tridentinum alit ipsa Respublica stipendio suo; ita, inquam, tu vt nouus Balaam [b] a Rege Balac, conductus ad maledicendum Ecclesiæ capiti, ipsi Romano Pontifici, cum te ille prudentior atque cunctantior, non aliud se quam quod Deus sibi locutus esset, [c] implere velle, sit sæpius cõtestatus: tu contra Dei voluntatem, atque præcepta legis præceps, superbe nimis & impie maledicis Romano Pontifici;

a Ier. 2.

b Num. 22. 23.

Addis enim in eum blasphemiam verbis his abs te iactatam: *Certe ex ore alicuius spiritus procellarum*,] ipsum nempe Pontificem Paulum infligentem in Venetos excommunicationem, afflatum spiritu nequam, mali dæmonis ore effatum esse. Hic tuorum sensus verborum, cum ais, cum ex ore alicuius spiritus procellarum esse locutum. Sed quasi miraculo factum, vt nolens, ac nesciens tu itidem in hoc Balaam munus expleres, qui vocatus ad maledicendum, benedixerit tamen, Deo iubente, populo ipsius. Laudas enim ipse, dum vituperas; & maxime benedicis, cum maledicis, vt mihi sit tecum dicendum, eo spiritu vel eius spiritus ore, quo tu dicis, re vera locutum esse Pontificẽ, ex aliquo ipsorũ nimirum (quod præcedit in Psalmo) [c] qui nouerint laudare Deum, & (quod sequitur) qui faciunt verbum eius] per quos non nisi sanctos Angelos, ipsos spiritus procellarum esse intelligendos, omnes intelligant. Sic & Paulus scribens ad Hebræos, [d] per procellas, Angelorum ministerium intellexit, cum loquitur de procella facta in Sina, quando Moysi Deus legem tribuit obseruandam. in quam quoque sententiam sanctus Iob [e] de Domino dixit: Viã procellis sonantibus posuit,] cum videlicet (vt S. Gregorius interpretans ait) prædicatoribus suis ad corda hominum terrore venturi iudicij perculsa aditum facit,] non nisi ipso præueniente, atque vr-

c Ps. 148.

d Hebr. 12.

e Iob 26.

gẽte Spiritu sãcto. Per cuius ministros, hos scilicet spiritus procellarũ qui faciunt verbũ eius, explosũ fulmẽ esse excõmunicationis in Venetos (vt se habet veritas) assentimur: te vero dicimus illorũ esse consortẽ, qui errore Balaam mercede effusi sũt, & in cõtradictione Core perierunt: quibus (vt Iudas in sua Canonica ait) alia procella, tenebrarum dicta, seruata est in æternum.

Post hæc autem maiori furoris impetu conuertis spicula in Baronium, eo quod nouo Pontifici Paulo suos gentiles proposuerit Pontifices imitãdos, Gregoriũ VII. atque Tertiũ Alexandrũ. At quid sanctius, iure dixerim, quidve facere potuit opportunius, quam in tanto naufragio ecclesiasticæ libertatis illos proponere imitãdos Põtifices, qui præcipui sunt cogniti vindices eiusdem ipsius ecclesiasticæ libertatis? Et tu audes hæc his addere: *Eorum Pontificum exempla imitanda scilicet proponenda, quorum fuerat in tractandis negotijs summa dexteritas, qui pacifice & feliciter Christianam Rempublicam tãquam Christi Vicarij gubernarunt.*] quasi ij, quos imitandos proposuit, infirmi fuerint in hac parte. Quibus cum nec illa defuerint; abundauerunt tamen ista præ ceteris, vt in tuendis iam labefactatis Ecclesiæ iuribus steterint aduersus Principes persecutores infracti, inuictique, victores vero ipsi præstantes extiterint.

Addis vero post hæc mox ista contra Baronium sic tu perstans in sententia contra sententiam: *Quis*, inquit, *credat? Gregorij, & Alexandri cupit* (Baronius scilicet) *renouari calamitates, vulnera refricari.* Quid ni? Vtinam illa ipsa tempora innouarentur, quibus licet cũ labore, illati sunt tamẽ in Romanã Ecclesiã de hostibus superatis, Ecclesiæ iuribus vindicatis, libertate exule postliminio reuocata, innumeri victoriæ tituli gloriosi. Exoptãda sũt nãque sacerdotibus magis istiusmodi bella, quæ ipse Christus indixit, cũ ita dixit: a Non veni mittere pacẽ, sed gladiũ.] Respõdeat ergo intrepide Baronius interpellatus abs te, vel per te ab alio tãquã Achabo Elias alter: b Nõ ego, sed tu conturbas Israel, qui dereliquisti mãdata Dñi, secutus Baalim.]

a *Matth.* 10.
b 3. *Reg.* 23.

Post hæc autem pudenda quidem audacia iustificans cõparatione Henrici Tertij, & Friderici Aenobarbi Rempublicam Venetã, eiusq. caput oleo adulationis impinguãs, hæc ais de ipsa: *Quæ si vmquam Catholica fuit, vt re vera semper fuit a suo exortu: nũc præcipue est religiosa ac pia.*] Tu ne ista? Dicam libere, sicut & vere. Tam alta impietatis voragine absorptã, mersamq. video Rempub. ipsam Venetã, vt (sicut queritur Deus de præuaricatrice Hierusalẽ per Ezechielem c: Viuo ego dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua, ipsa & filiæ eius.

eius, sicut tu,& filiæ tuæ:Et Samaria dimidiū peccatorū tuorum non peccauit;sed vicisti eas sceleribus tuis,&c.)vt,inquā,hac saltē ex parte cōparatione Reipub.Venetæ Henricus ac Fridericus iustificati recedant,habiti laude digni, vtpote licet immanissime delinquentes, non tamen (sicut de Repub. Veneta factum apparet) ita aperuerit super eos puteus os suum, vt non viderint malum suum; cum illi sæpe sæpius de profundis aquarum clamantes per Legatos, & litteras, petierint absolui ab Ecclesiæ Romanæ Pontificibus,a quibus fuerant excommunicatione damnati: contra vero maneat, & perseueret ista in sua obstinatione durissima,addens præuaricationes deteriores in dies, resiliensq. a pœnitentia, spernat,& contemnat matrem suam S. R. E. Patremq. suum Romanum Pontificem odio acerbissimo persequatur, insectetur contumelijs, in eumq. per suos pseudoprophetas, siue scriptis, siue ex ambone in ecclesijs pro concione declamet,aliaq. his similia,quæ ab hæreticis tantūmodo perpetrantur, absque verecundia, fronte perfricta erubescere nesciens, in dies magis accumulet. Itane ergo tua sententia est, quod ais: *Nunc præcipue & religiosa & pia*? Vtinam non mendacissimus inuenireris! Sed gratias Deo, [a] qui reliquit sibi semen, & seruauit septem [b] millia virorū,qui nō curuauerūt genua ante Baal,absconsi in [c] pharetra sua, futuri aliquādo sagittę in manu potētis acutæ,pietate insignes,laude dignissimi ipsi Veneti,quos nobilitat sacer ille character,de quo apud Ezechielem:[d] Signa Thau super frontes virorum gementium, & dolentium super cunctis abominationibus, quæ fiunt in medio eius.]

[a] *Isa.* 1. [b] 3.*Reg.* 49. [c] *Isa.* 19. [d] *Ezech.* 9.

Sed adhuc parum tibi visum, viuentem Romanum Pontificem acerbioribus perstringere inuectiuis: bellum conuertis in mortuos, sed in cælo viuentes Sanctos, immo Sanctissimos, in ipsum Gregorium Septimum primo, inde in Tertium Alexandrum. Gregorium namque his verbis insectaris: *Tantum quæro, quid consecutus est Gregorius post tot tumultus, qui eius in Henricum anathemate excitati sunt?*] Respōdeo verbis Apostoli:[e] Multum per omnē modum profuit Catholicæ Ecclesiæ. Sed antequam istud edisseram: primo loco illud necessario insinuandum: non animi sui libidine Gregorium aduersus Henricum Imp. (vt videris asserere) conflasse bellum, sed restitisse inuadenti Romanam Ecclesiam. Cum enim omnium consensu, atque adeo ipsius etiam Imperatoris, in Apostolica Sede Gregorius ipse Pontifex creatus sederet; ille postea intrusit in eam pseudopontificem, quem & defendit vsque dū vixit. Ista namque præcessit omnium turbarum causa, qua iustiorem nemo

[e] *Rom.* 3.

tel

vel fingere possit, cum necessitate eidē resistere compulsus fuerit ipse Gregorius. Qui in propugnando inuasa atque peruasa S. R. E. iura, primo lucratus hoc est, vt fregerit sacrilegi Principis audacissimam temeritatem, compellens eum veniam humillimo obsequio deprecari: lucratus insuper, quod inuestituras ecclesiarum tum per ipsum, tum per alios Principes male ablatas, diutius possessas ab eisdem, tamquam de manu Herculis clauam, auctoritate Apostolica agens potētissime abstulerit, & reuocauerit sanctam Ecclesiam in pristinam libertatem, quo nihil vtilius, præstantius nihil & gloriosius esse potuit: lucratus adhuc, quod ex eo cœperint Principes metuere, & maiori colere obseruantia Romanos Pontifices, quos hactenus male habuissent, atque penitus contempsissent. Si tibi pauca ista videntur, qui non nisi ex temporali lucro, mercatoris instar, vtilitatem Ecclesiæ æstimasse videris: te rogo, inspice, quam tunc per ipsum a Mathilde accepit S.R.Ecclesia donationē amplissimā: quod cum præstiteris, plane fiet, vt eiusdem Gregorij ministerium pro Ecclesia non adeo contemnens inutile dixeris. Sed quod abs te despici videtur eiusmodi consideratio de ijs, quæ per eum est lucrata S. Ecclesia: ad mala, quæ pertulit, non laudans, sed exprobrans, conuertis orationem, ista mox addens:

Ipse tandem (Gregorius scilicet) *cum Guiscardo Calabriæ Duce, quem amicum habuit ac protectorem, qui nihilo erat melior quam Henricus, immo fortasse peior: ab Vrbe Roma, quam Guiscardi milites populati fuerant, cuius templa profanauerant, Salernum concessit, vbi exul ac profugus, mærore, ac dolore confectus, tandem interijt.*] Ista tu in miserum insultans, sed primum iniuste contra omnium piorum illorum temporum Scriptorum sententiam in Robertum Guiscardum tot mala cōgeris. Qui ex eo in primis maxime commendatur, quod sua relinquens sub belli alea constituta, ad liberandum ipsum Gregorium Pontificem, qui Romæ tenebatur obsessus, tradendus a Romanis Henrico Imperatori, cum exercitu in Vrbem se contulit; cum & coactus, ad reuocandos Romanos a Pontificis obsidione, ignem iniecit in ipsorum domos, non in ecclesias, quas coluit, non autem, vt insimulas, profanauit. Consule de his vetera monimenta Scriptorum, qui eodem scripsere tempore, & disces quæ nescire prorsus argueris.

Sed longe grauiori indigent inspectione, atque correctione, quæ abs te subijciuntur cū despectu & improperio de his, quæ pro Christi Ecclesia idem Gregorius est gloriose perpessus. Siccine apud te vilescunt coronæ Martyrum, & Confessorum? Siccine sordent pal-

mæ vincentium sanctorum Pontificum, cuius triumphos loco duxeris
pompæ funeralis, vel comitatus infelicium damnatorum? Vt autem
e tanto lethargo, quo miser consopitus loco mortui deplorandus sis,
expergiscaris; fulmineus explodēdus tonitrus ille Dauidicus [a] est: Fi-
lij hominū vsquequo diligitis iniquitatem, & quæritis mendacium?
[a] SCITOTE QVONIAM MIRIFICAVIT DOMINVS [a] *Psal. 4.*
SANCTVM SVVM]. Vis scire quantum mirificauit? quam
sublimem talia patientem diuina extulerit Sapientia? accipe, quæ
dicta de alio, huic de quo agitur Gregorio æque conueniunt: [b] Hæc [b] *Sap. 10.*
profugum iustum deduxit per vias rectas, & ostendit illi regnum
Dei, & dedit illi scientiam Sanctorum: honestauit illum in laboribus,
& compleuit labores illius. In fraude circumuenientium illum affuit
illi. Custodiuit illum ab inimicis, & a seductoribus tutauit illum, &
certamen forte dedit illi, vt vinceret, & sciret, quoniam omnium
potentior est sapientia.] En quomodo mirificauit Dominus Sanctum
suum, quem tu miser contemnis, & despicis. Sed nondum finis,
adhuc remanent dicenda maiora, nimirum, quod & miraculis mi-
rificauit Dominus Sanctum suum, quæ per præcipuos dignitate,
probitate, & doctrina eiusdem temporis Scriptores voluit Deus po-
steris commendari, nempe per Leonem Episcopum Ostiensem, & S.
Anselmum Episcopum Lucensem. Mirificauit adhuc, dum bene
explorata atque probata eius egregia sanctitate inter Sanctos me-
ruit annumerari, ac religioso cultu Sanctorum ab Ecclesia frequen-
tari. Scito igitur, scito (iterum dico) quia mirificauit Dominus
Sanctum suum, quem tu ignominiose adeo sepelisti, aggere super-
ingesto despectus & contumeliæ. Sed expectanda ea tibi, quæ talia
facientibus a diuina Scriptura est pronuntiata vindicta, qua [c] dicitur: [c] *Eccles.*
Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet.] quanto vero *27.*
fragore, confractione quanta, Dominum audi dicentem: [d] Super [d] *Matth.*
quem ceciderit lapis, conteret eum.] Cum tu miser hæc dicturus *21.*
sis in inferno: [e] Ecce, quem habui in derisum & similitudinem impro- [e] *Sap. 5.*
perij, quomodo computatus est inter filios Dei, & inter Sanctos sors
illius est?] Sed qui ita detrahendo sanctissimum Gregorium de-
pressisti; tu ipse mendax in statera, in sublime autem Henricum im-
pium extulisti, sic pergens:

*At Henricus filius cum Paschali Secundo in gratiā rediens, non solum
ab anathemate se absolui non est passus, sed omnia, quæ Imperator fecerat,
rata habuit: tandem splendidissime coronatur.*] Ita quidem, vt in te
omnes reproborum numeri expleantur. Sicut enim de pijs, iustisq.
illud

a Ps. 14. illud diuinum prædicat oraculum: a Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus: timentes autem Dominum glorificat:] ita e contrario peculiare est reproborum, probos nihil facere, atque contemnere;improbos vero laudare,& exaltare. Quibus tu concors, post conculcatum pedibus, quem Deus extulit super sidera, Gregorium Papam Septimum, Imperatorem Henricum sacrilegum præ ceteris ita commendas. Nonne hic ille nequissimus Imperator Henricus, qui, vt absolutionem a Paschali Pontifice extorqueret,& Imperij coronam arriperet: in loco sacro, in gremio ipso Vaticanæ basilicæ iniecit in Pontificem ipsum vincula: sicq. eumdem vinctum catenis secum ignominiose abducens, non dimisit, donec ab eo, quæ voluit, violenter est consecutus, immo furatus absolutionem, ac simul Imperium? Quod impium facinus abs te adeo prædicatur,cum ais,eumdem Henricum a Paschali splendidissime coronatum. Mitto cetera, quæ vitiosa in his dicendis effutis oratione, & quæ peccas in historiæ veritatem: leuissima enim visa sunt hæc comparatione sacrilegæ laudationis: eoq. magis, quod post hæc ita Baronium ipse compellans, istiusmodi vrges interrogatione, insano prorsus homine digna:

Dicat quæso Cardinalis, quis vicit? Gregorius, an Henricus?] Ego dicam, qui tibi respondendi semel munus suscepi: sed responsurus te antea percontabor. In huiuscemodi exantlatis certaminibus Christianorum,vtros tu dicis vicisse;Neronem, an Petrum? Clementem, an Traianum? Decium, vel Fabianum? Diocletianum, an Caium? Si perstiteris in sententia,opus est respódeas,victum Petrum a Nerone, Clementem superatum a Traiano, sicq. de ceteris, si nolis redargui leuitatis. At quanto ista cum scandalo, audi tu il-
b Psal. 72. lud te redarguentem b Dauidicum: Si dicebam, narrabo sic: ecce nationem filiorum tuorum reprobaui.] Reprobasti plane, Hagiomache, ipsum Gregorium, & Sanctos omnes tu ista professus, dans priores Henrico,Gregorio autem posteriores. Cuius rei gratia non solum ab Ecclesia exulare cogaris, quæ colit Martyres vti victores, prosequiturq. laudibus, festisq. diebus eorum palmas, atque triumphos: sed a quacumque Christianitate fieri extorris necesse habeas: cum etiam hæretici non negent fuisse victores Martyres, qui, ne Christum negarent, fidem, quam colebant, vitæ præsentis dispendio conseruarunt. At fortasse dixeris: Non pro fide Gregorius Papa, sed pro libertate pugnauit Ecclesiæ. At hos etiam vti victores pari corona a Christo donatos esse martyrij, & inter alios

alios S. Thomam Archiepiſcopum Cantuarienſem, vniuerſa Eccleſia Catholica anniuerſario eius diei cultu teſtatur.

Perſtans tu vero in eadem iſta tua omnium ſententia damnata ſtultitia, hæc inſuper addis: *Siccine vindicatur libertas eccleſiaſtica? Si hoc eſt vincere, quid erit perdere? Si immunitas ſic reſtituitur, quomodo labefactatur?* Ita quidem libertas eccleſiaſtica vindicatur, cum vti Gregorius, ſumma conſtãtia ſteterint Romani Pontifices aduerſus perſecutores Principes inconcuſſi, eligẽtes magis cum Gregorio exulare, atque exules mori, & potius quam turpiter proſtituere ijſdem eccleſiaſticam libertatem, vitam ipſam profundere, conſummando martyrium. Quod plane eſt vincere, ducereq. triumphum: perdere vero; ſi cum diſpendio eccleſiaſticæ libertatis pax omni bello funeſtior acceptetur. Hæc adeo vera ſunt atque recepta, vt aduerſus huiuſmodi non ſit lex.

Poſt hæc vero, quaſi expugnato Gregorio, magno faſtu in Alexãdrum Tertium Papam maiori arrogantia conuertis orationem. ſed ipſo ingreſſu, ignarus hiſtoriarum, naufragus periclitaris, in mendaciorum Syrtes illapſus. Quod ſenties, vbi legeris Annalium Tomum Duodecimum iam cuſum, proxime edendum, cum ſcilicet Index ipſius fuerit abſolutus. Tunc plane ſenties, quã mendaciter aſſeras, nihil per Alexandrum fuiſſe de libertate eccleſiaſtica vindicatũ.

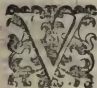
Hic vero finem imponens ſcripto tuo (quod Votum tuum voce barbara nuncupatum cupis) ſic peroras: *Hoc eſt meum Votum: vt ab ipſo Cardinali admoneatur, vt illorum Pontificum exemplis ab incepto ſe remoueat; & quod ipſius hortatu nimia feſtinatione commiſit, quam citiſſime deteſtetur, corrigat, & emendet. Hoc ſi fecerit, non dubium eſt, quin ei daturus ſit Deus faciem duriorem faciebus, & frontem duriorem frontibus, Infidelium nimirum: quia erit murus æneus, & columna ferrea fundata, &c.* Fruſtra laboras infelix, ſtulte conaris tu miſer efficere, quod nec omnes illecebræ Principum blandientium, neque tormenta ſæuientium tyrannorum efficere poſſent. Stabit, cum omnium collegarum, tum ipſius Cardinalis Baronij illa in ſacro Conſiſtorio dicta ſententia, manebitq. perpetuo, tabulis tamquam æneis exarata; conſecrata vero æternitati, ipſa die magni Iudicij perſpicua cunctis apparebit radiata fulgoribus veritatis.

At quis non rideat iſtam tuam adeo futilem, inanem, ac in omnibus ſtultam de muro æneo, & de ferrea columna promiſſionem, [illegible] inconſtantiam reſiliat Baronius a propoſiti firmitate, recedat

a bene ſtabilito, inſpirato diuinitus inſtituto, remittat probe tenſos neruos vigoris ſacerdotalis? Iſta ſane ſuadere te docuit tuus collega diabolus, ex more caſum conſulens, & in caſu ruinam. Nam ſicut
a. Math. 4. tu modo Baroniũ, ita ille olim Chriſtũ appetijt verbis iſtis: a Si cadens adoraueris me:] vel illis his ſimilibus: Mitte te deorſum.] Dũ igitur promittis muri æneí firmitatem in ruina, & ſtabilimentum columnæ in caſu ipſo: non per te Chriſtus, ſed plane diabolus conuincitur eſſe locutus. Iam tenemus nos ſecuri ipſius Domini noſtri de his per Angelum ſuum pronuntiatum oraculum, tuo plane contrarium, quo vere docemur, quomodo poſſimus effici in templo columna.
b. Apoc. 3. eſt enim huiuſmodi: b Tene quod habes, nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius, & ſcribam ſuper eum nomen Dei mei, & nomen ciuitatis Dei mei nouæ Ieruſalem.] Non igitur corruenti (vt tu ſuades) ſed ſtanti; non deficienti, ſed permanenti; vincenti, non cedenti iſtiuſmodi locupletiores a Deo per Angelum promiſſiones ſunt factæ, & pariter adimpletæ. Tu magis, perditiſſime, qui Steſichori inſtar penitus cæcus redditus es, & ductor cæcorum, cum pulchritudinem veritatis ſcriptis aduerſarijs prodidiſti, vt tandem videas, ſicut ille, recanta palinodiam: alioquin omnes vos ſimul corruentes excipiet alta illa inferni fouea, e qua nulli datur ad ſupera reuocari.

F I N I S.

IN EIVSDEM APPENDICEM, *qua falſo ex Annalibus eiuſdem Card. Baronij Ducem Venetiarum excuſat atque defendit.*

BI autem tuam abſoluiſti inuectiuam orationem aduerſus Baronij ſententiam, dictam in Conſiſtorio: conuertis rudem tuum, obtectumq. rubigine ſtylum ad excuſandum Venetiarum Ducem, ſumpto argumento ex eiuſdem Baronij Tomo Annalium Decimo, annõ Redemptoris 878. ſic ludendo exordiens: *Tandem, vt hoc meum votum non meo, ſed ipſiuſmet Cardinalis Baronij ſigno communiam, quo maior illi ab omnibus adhibeatur fides: Velim*

moria repetas, quæ Tomo Decimo Annalium &c.] Sed melius tuo signo muniatur oratio tua, quo te loquendo barbarum, dicendo mendacem, differendo falsarium repræsentet, indita imagine monstri alicuius ex commistione trium diuersarum bestiarum horribilis, nempe Chimeræ, quæ cum sit capra vilissima, leonis capite pollens ignes euomat, & cauda draconis venena conseruet, hieroglyphicum symbolum personæ isti tuæ digne conueniens. Sed quod adhuc Baronij signum (vt iactas) inconsulte nimis vsurpas: erit tibi signum istud in malum, & pœnitebit te saltem in fine, vbi ex eo impostor, mendax, atque falsarius conuictus inuenieris. Præstabat te, cũ eadẽ ex Annalibus sumpta in Illustrissimum Card. S. R. Ecclesiæ Bellarminum, præstantissimum Ecclesiæ Catholicæ propugnatorem obieceris: ipsum ista omnia tua egregie dissoluentem audire; vel eius plene confutare responsionem. Sed cum neutrum feceris: stulte in Baronium eadem tela conuertis, qui vt sagittas infantium, illa contemnit.

Attamen quia semel hanc tua scripta confutandi suscepi prouinciam: in arenam descendo haud inuitus, ne si taceam, cedere tibi videar. Percipiat autem Lector, antequam mutuo certantibus iudex assistat, totius controuersiæ argumentum huiusmodi: Ioannes Papa Octauus ob occupata iura Ecclesiæ Romanæ in prouincia Bulgariæ Ignatium Patriarcham Constantinopolitanum tertio cõmonitum litteris peremptorijs, suspensis tamen hac conditione, nisi pareat iussis, excommunicatione condemnat. Quid factũ fuerit per Legatos, ibi non legitur; asseritur tamen Ignatius non destitisse a suorum iurium defensione vsque ad obitum, qui eodem anno contigit. Marsilius ad iustificandam causam Ducis Venetiarum, a Paulo Papa V. excommunicati, quasi rem egerit laude dignam, exemplo S. Ignatij Patriarchæ Constantinopolitani ita inducit argumentum. Excommunicatus a Ioanne Papa Ignatius Patriarcha, eidem non obediuit, sed iura tueri sua ad obitum vsque perseuerauit. Licite ergo resilijt eius exemplo Dux Venetiarum, dum excommunicatus non paruit iubenti Pontifici, sed perstitit tueri iura Reip. prout tenetur iuramento ea defendere. Hæc est illatio ab Ignatio ad Ducem facta, & deducta argumentatio ex historia dicto anno, eodem Tomo Annalium recitata. Procederet fortasse inductio ista feliciter, & secura, si absque obice falsitatis affirmari posset, Ignatium re vera excommunicatum a Ioanne fuisse; hoc est, litteras excommunicationis peremptorias illas, suum effectum nactas esse, & executioni

mandatas. Quod si euidentissime ostendatur contrarium, nempe Ignatium nullo modo excommunicatum fuisse, euanescat necesse est tota ista tua facta illatio: cum longe inter se discrepantia existant exempla, vt nihil sit, quod ex altero in alterum possit inferri, nempe a non excommunicato ad excommunicatum facta deductio.

Caput igitur totius controuersiæ est, Vtrum litteræ Pontificis peremptoriæ, quibus excommunicationis terror Ignatio denuntiatus fuit, reuera executioni demandatæ fuerint, vt propterea Ignatius excommunicatus fuisse credi debeat; Ait Marsilius. Negat omnino Baronius. Vtrius verior sit causa, iam Lector cognoscat. Audiatq. in primis, quæ per Marsilium adducuntur, dum affirmat Ignatium fuisse re ipsa sententia excommunicationis affectum. ait sic ipse: *Hadrianus Pontifex & Ioannes Ignatium, quod temerario calcaneo suam iurisdictionem occupasset, atque adeo surripuisset, monent & censuris feriunt.*] At ista penitus falsa sunt, & a veritate procul abhorrent. Nam quod in primis ad Hadrianum pertinet, extant ipsius litteræ ad Ignatium, recitatæ superius in Annalibus, anno Christi 868. quibus eidem omne studium aduersus Photium pollicetur; rursum aliæ anno 871. datæ ad Basilium Imp. de ipso Ignatio, quibus queritur de inuasa ab ipso diœcesi Bulgariæ; & hæc tantum ei comminatur: Nec ipse canonicam effugiet vltionem.] præter hæc verba, nulla prorsus alia ab eodem legitur inflicta censura. Vnde, tu Marsili, prorsus falsarius esse conuinceris, qui affirmas, Ignatium ab Hadriano perstrictũ esse censuris, cum nec in illis, nec in postremis Hadriani ad Ignatium litteris querelarum plenis aliquid huiusmodi scriptum reperiatur. Hæc de Hadriani litteris falso abs te inductis.

Quod autem ad Ioannis Papæ litteras peremptorias spectat; ita quidem per eas Pontifex excõmunicationẽ denuntiat, vt tamen eam conditione suspendat, nisi scilicet paruerit Pontificijs iussis. Quamobrem dici non potest, re vera excommunicatum fuisse Ignatium a Ioanne, nisi iam constiterit, per Legatos litteras illas comminatorias fuisse executioni mandatas. Siquidem quamplurima intercedere potuerunt, vt id minime factũ fuerit, neque fieri valuerit. Quid enim, si, antequam Legati ipsi peruenerint Constantinopolim, defunctum fuisse Ignatium probari possit? Quod cum apertissime inferius demonstrauerimus factum fuisse: inhærebit præ angustia vox faucibus tuis, animo concides, viribus corporis destitutus. sed de hoc postea, interea proposita prosequamur.

Cum

Cum igitur nihil sit non modo firmi, sed neque probabilis, ex quo affirmari possit, Ignatium a Ioanne Papa fuisse excommunicatione punitum: quid mox idem ipse subijciat, audi Lector: *Cardinalis Baronius in censuras eum non incurrisse asserit, quod non aliena retineret, sed sua ex prædecessorum possessione possideret. An non hæc est causa Serenissimi Principis Venetiarum, immo multo iustior? &c.*] At vbinam, mendacissime, inuenisti hæc, quæ tu sic recitas a Baronio esse dicta? nempe eo quod Ignatius non aliena retineret, sed sua, in censuras non incurrisse? sed cum nihil prorsus huiusmodi ab eo scriptis proditum inueniri possit: manifestæ fraudis & falsitatis te reum peragam. Textus verborum eiusdem Baronij in promptu est; cuicumque legere volenti patet. Reddenda sunt hic igitur singula verba Baronij, si quid huiusmodi ab eo dictum appareat. Dum igitur negat Ignatium a Ioanne Papa fuisse excommunicatum, sic sententiam suam probat: Quamuis autem ista ab Ignatio impleta minime inueniantur; constat tamen eumdem semper vsque ad obitum, & post obitum in Catholica Romanæ Ecclesiæ communione fuisse retentum, quod eiusmodi Pontificis Ioannis plures epistolæ ad diuersos datæ post eiusdem Ignatij obitum docent, vt iam de his nulla penitus dubitatio oriri possit.] Hæc Baronius, negans penitus, Ignatium fuisse Ioannis Papæ sententia excommunicatione damnatū, nullam causam afferēs, cur, vt non incurrerit, factum sit. Complures nāque causas intercedere potuisse, est superius demonstratū.

His assertis, Baronius pie agens, cum de Sancto sit sermo, quem coleret Oriens, atque Occidens; in excusationem ipsius, quod monenti Hadriano, atque post eum Ioanni non acquieuerit, ista mox subijcit: Neque est, quod quis ob litem hanc Ignatium animo fuisse in Apostolicam Sedem infenso existimet, vel ingrato: cum quæ iuris essent suæ ecclesiæ, defendere teneretur iuramento obstrictus etiam æternæ vitæ dispendio. Non enim aliena retinere, sed sua possidere ex possessione prædecessorum ipse iustum putauit: cui haud dubium sponte cessisset, si id facere sibi licuisse, credidisset.] Ista Baronius de Ignatio, postquam nulla excommunicatione ipsum fuisse affectum probauit, in eius excusationem attulit, prout multi Pontifices suis litteris Apostolicis fecisse noscuntur, cum in aliquem laturi sententiam, laudant primum eius in tuendis ecclesiæ suæ iuribus studium. At quomodo tu infers, eamdem tandem esse causam Ignatij, & Ducis Venetiarum, cum illum constet omni excommunicatione liberum, iura defendisse ecclesiæ suæ; Ducem vero ex-

com-

communicatione damnatum, obedire penitus recusasse? Equidem ante condemnationem cuilibet licere iura sua tueri absque scrupulo contumaciæ, certum est: vbi vero est sententia condemnatus, iubenti parere, seq. ei subijcere necesse habet.

Ex his ergo, & cum his pariter tu ipse redarguas, quæ abs te aliæ falsæ inferuntur illationes. In quibus & adhuc maiorem corrige falsitatem, abs te verbis istis assertam: *Ioannes etiam Nonus Pontifex ait, Ignatium ab Ioanne Octauo propter hanc causam anathemate fuisse percussum, vt testatur idem Baronius anno* 880.*n.* 11.*&* 12. hæc tu, inquã, mendacissime. Vbi habeat ista Baronius, cum adeo exacte locum signas, perfacile est inuenire. Reddenda sunt igitur hic singula a Baronio verba posita, vt Lector apertam falsitatem inspiciens, in te, vti falsarium, iure declamet. Sunt hæc verba Baronij: Legitur ibidem Ioannis Papæ Noni epistola ad Stylianum, qua profitetur, eadem sentire se, & eodem loco habere Photium, & omnes Patriarchas Constantinopolis ab Ignatio vsque ad Antonium, quo habuerunt omnes sui prædecessores Romani Pontifices, inter quos numerat Ioannem his verbis: Volumus igitur, vt etiam nunc, secundum eamdem regulam decreta sanctissimorum Pontificum prædecessorum nostrorum inconcussa maneant. Quapropter & Ignatium, & Photium, & Stephanum, & Antonium, sicut sanctissimus Papa Nicolaus, Hadrianus, & Ioannes, & Sextus Stephanus, & vniuersa Romanorum Ecclesia hucusque tenuit, etiam nos eodem ordine recipimus & tenemus, &c.] Atque hæc sunt, quæ ex litteris Ioannis Noni recitat Baronius: quibus quid in re tam perspicua addendum sit, non equidem video.

Quomodo ergo tu dicere ausus es, testari Baronium ex Ioanne Nono, Ignatium a Ioanne Octauo ob hanc causam anathemate fuisse percussum? Cum præsertim ex redditis his Ioannis Noni verbis contrarium demonstretur; Ignatium videlicet ab omni excommunicatione liberum, ac testificatione Romanorum Pontificum Romanæ Ecclesiæ communicatorem perseuerasse: id plane testantibus, quos citat, Nicolao Papa, Hadriano, atque Ioanne, vt ex eorumdem litteris Baronius demonstrauit: quæ omnes eodem Decimo Tomo habentur inclusæ, in quibus omnibus reperitur aduersarius Ignatij Photius esse damnatus, quorum sententiæ Ioannes se inhærere profitetur. Fefellit te, quod putasti, audito illic nominato Photio, omnes reliquos, perinde vt Photium, sententia eorumdem Pontificum condemnatos fuisse. Sed longe diuersa a tua opinione fuit Ioannis Noni

sententia, dum singulos nominat Romanos Pontifices, quos sicut aduersus Photium liquet infensos fuisse, ita erga S. Ignatium constat extitisse propensiores. Ex quo tu etiam colligere poteras, nequaquam omnes nominatos ibi Patriarchas Constantinopolitanos censeri damnatos. Nam (vt omittamus de Ignatio dicere) reliquos postremo loco nominatos, Stephanum, qui pulso Photio fuit auctoritate Papæ Stephani Sexti subrogatus, & Antonium, qui Stephano successit, fuisse Catholica communione Romanæ Ecclesiæ coniunctos, & sanctitate claros, manifeste apparet ex ijs, quæ suis locis de ijsdem; eodem Tomo ab eodem Cardinali Baronio enarrantur.

Sed adhuc his maiorem audiat falsitatem Lector ex ijs, quæ iactas in Baronium verbis istis: *Postremo, Cardinalis ipse fatetur, a Ioãne fuisse Ignatium a Catholica communione segregatum.*] At quomodo tu mendax audacissime & audax mendacissime dicere potuisti, ista asserta a Baronio, qui in recitata superius pro Ignatio scripta a se defensione, adeo firmiter asseuerat, numquam ad obitum vsque, neque post obitũ communicationẽ Ignatij cum sancta Ecclesia Romana interceptã aut diremptã fuisse? Tu autem hebetioris ingenij, & tibi ipsi te ipsum fallenti nimiũ credẽs, vana ista, ac penitus falsa scriptis mandasti, non attendens verba Baronij, quæ sic se habent, dum de litteris commonitorijs & peremptorijs Ioannis Papæ ad Ignatium verba facit: Qua epistola nimis perstringit ipsum, & a communione Catholica segregat, nisi intra triginta dierum spacium reuocet ab eo ordinatos Episcopos Bulgariæ.] Quid colligere ex his potes, nisi ex scriptis a Ioanne litteris, sic excommunicationis sententiam esse prolatam, vt tamen eadem fuerit ea conditione suspensa? Quomodo ergo tu asseris profiteri Baronium simpliciter, excommunicatum Ignatium a Ioanne? At non dedit stupor iste tuus & ingenij crassitudo hæc tam clara, te posse perspicere, quæ vero his deteriora coniungas, Lector audiat:

Iam vero sic possunt quæ Cardinalis dicit, quamuis pugnantia videantur, apte congruere, eum a communione Catholica fuisse a Pontifice segregatum, & tamen in communione Romanæ Ecclesiæ post obitum, cum miraculis claruit, a Pontifice fuisse retentum.] Quibus dupliciter & grauiter erras, dum quod nemo vmquam dixit, tu inuentus es qui affirmares, sententiam in Ignatium a Ioanne Papa conditione suspensam, fuisse executioni mandatam; sicq; defunctum Ignatium absque communicatione Catholica, receptum vero post mortem in com-

munionem ab Apostolica Sede ob miracula ab eo edita. At non ita Ioannes litteris suis, quibus nullo tempore; neque ad horam, interceptam fuisse communionem Ignatij cum Apostolica Sede significat. Sed quam falsa sit diuinatio ista tua, euidenter nunc ostendam. Cum iam ista de Ignatio satis superq. videri possent a Baronio ex litteris citatis Ioannis Pontificis reddita esse perspicua, de continuata semper cum Ecclesia Romana communione: non curauit ipse Baronius omnia, quæ huc spectarent (dicenda quippe suis locis inferius) hic in vnum congerere, cum oporteret Lectorem tamquam in itinere constitutum eadem sibi obuiantia suo loco perlegere. Quæ cum tu oscitanter prætereris, hic modo opportune sunt manifestanda, ne posthac de his vel mutire præsumas.

Prouoco igitur te, atque tecum vna Lectorem, etiam quem tu velis, & in primis illum ipsum, quem his tuis falsitatibus traduxisse atque decepisse inuentus es, Ducem Venetiarum; prouoco inquam ad epistolam Styliani, magni nominis viri, religiosissimi Archiepiscopi Neocæsariensis; qui eodem tunc vixit tempore cum Ignatio, datam ad Stephanum Papam Sextum, quæ continetur eodē Decimo Annalium Tomo, anno Christi videlicet Octingentesimo octogesimo sexto, editione Romana, pag. 611. 612. 613. quæ hoc habet exordium, aurea immo diuina ista sententia ad institutum accōmodata: DEI CATHOLICA ET APOSTOLICA ECCLESIA SEMPER PRAEVALET ADVERSVS EOS, QVI ILLI BELLVM CONCITANT, &c.] Qua ipsa epistola historica narratione ab eodem Styliano accuratissime recensentur, quæ in causa Photij tempore prædecessorū Romanorum Pontificū transacta essent. Vbi vero in ea ventum est ad legationem Eugenij Episcopi Ostiensis, & Pauli Anconitani Antistitis, a Ioanne Octauo Pontifice Constantinopolim ad Ignatium missorū, totidem verbis scribit Paulum & Eugenium Episcopos a Ioāne Papa ad Ignatium Patriarcham missos, vt cum illo de rebus Bulgarorū prouinciæ agerent, sed eumdem reperisse defunctum, sic dicēs: QVI CVM INVENISSENT, QVOD BEATVS IGNATIVS IAM DEMORTVVS ERAT, PHOTIVS ILLOS MVNERIBVS CORRVPTOS DECEPIT.] Hæc Stylianus, qui his omnibus, vt testatur, præsens interfuit, reddita hic tibi litteris grandiusculis, quod sit contra te solemnis lata sententia, quasi velut offa picea [a] Danielis tuo obstructo ore, vt serpens ille necesse sit medius disrumparis. Sicq. resipiscat, quem decepisti, Dux ipse, &

a Dan. 14

alij tibi rerum ignaro nimium cito credentes. Cum iam adeo aperte demonstratum sit, S. Ignatium, præcurrente morte, ante Legatorum aduentum omne prorsus anteuertisse atque vitasse iaculum anathematis, quo tu male suadens, eumdem Principem decepisti, deducens ab exemplo longe dispari argumentum a non excommunicato ad excommunicatum. ita tu perperam Principi adulatus, ex eorum plane factus es numero, de quibus Deus ita queritur per [a] Oseam: In malitia sua lætificauerunt Regem, & in mendacijs suis Principes.] [a] Osc. 7.

At vero tibi reo tāti facinoris remittit Baronius noxam, tuam exoptans ad Christum conuersionem. Quam si neglexeris, experieris, certo scito, a Deo vindictam, plagis acrioribus afficiendus pro plagio perpetrato: quippe qui tuis scriptis liberum hominem, sanctissimum Patriarcham strictum tenueris, vti mancipium Satanæ, ad tui commodi nundinationem vinculis anathematis, in gratiam eorum, quibus tantopere adularis.

Quod vero minaris in fine, te aduersus Baronij Parænesim moliri acerbiorem responsionem: ecce ego qui semel cœpi, te excipiam verberonem, non gladio, atque clypeo, sed vt in bello seruili scutica, atque flagellis scriptorum, quorum vel sonitu territus, deligas ante capessere fugam, quam inflictos sæpius verborum ictus iterum experiri. Mitte quamprimum absolueris quod male meditatus es opus: in quo pariter argumento versatum quempiam Venetorum ciuium accepimus. Quod si verum est: iunge tuis quidquid a quouis editum scies, vt vna eademq. responsione cunctis satisfaciamus.

FINIS.

pag. 15. versic. 5. ibi. vsquequo adde. graui corde, vt quid

26

DVO VOTA

HOC EST

EX ANIMO VOTO

prolatæ ſententiæ

VNVM

Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi D.

CÆSARIS BARONII

SORANI

S. R. E. Cardinalis Bibliothecarij

CONTRA

Sereniſsimam Rempublicam Venetam

ALTERVM

Excellentiſſimi D. Ioannis Marſilij Neapolitani Theologi,

pro eadem Sereniſſima Republica.

M. DC. VI.

Typographus Candido Lectori S.

CIrcumferuntur vulgo duo vota, vnum Illustrissimi ac Reuerendissimi Cardinalis Baronij contra Serenissimam Rempublicam Venetam; Alterum Excellentissimi D. Joannis Marsilij Theologi præstantissimi pro ipsa Republica, in quibus quantum vterque hinc atq; hinc dicendo & disputando possit, manifesto constat. Quo fructu atq; vtilitate ne plerique studiosi priuentur inopia exemplorum, illa Typis mandanda curaui. Lege igitur, candide Lector, ac perlege quæ tibi offero, tum libere tuum poteris de vtroque voto ferre iudicium. Vale.

Illustrissimi Cardinalis

CAESARIS BARONII

Contra Serenissimam Rempublicam Venetam

VOTVM.

DVPLEX * est Beatissime Pater ministerium Petri, pascere, & occidere. Dixit enim * Pasce oues meas, audiuitque Petrus e cælo vocem, occide, & manduca. Pasce oues meas, est curam gerere obsequentium fidelium Christianorum, mansuetudine, humilitate, ac puritate oues, & agnos præ se ferentes: *cum vero non cum ouibus, & agnis negotium sit, sed cum Leonibus, & alijs feris animalibus refractarijs & aduersantibus agendum *sit: Petrus iubetur * eas occidere, obsistere scilicet, pugnare, & expugnare, ne tales sint penitus. Sed quod huiusmodi occisio non esse debeat nisi ex summa charitate, quod occiditur, præcipitur manducare, nempe per Christianam charitatem intra sua viscera recondere, in seipsum counire, vt sint simul vnum & idem in Christo, quod dicebat Apostolus. Cupio vos in visceribus Iesu Christi. Sic igitur non est occisio ista crudelitas, sed pietas, atque sincera charitas, cum sic occidendo saluet, quod eo modo viuere sinendo perierat. Est excommunicatio, vt Nicolaus Papa docet, non ad occidendum venenum, sed ad sanandum aptissimum medicamentum; sicut videmus patrem amare vincula, quibus ligatur a Medico filius phrenesi laborans, sperantem ijsdem posse curari. Perge igitur Sanctissime Pater, quod cœpisti, in quo non

* esse legitur.
* ipsi Christus:
* præseferent um.
* dele
* ea

*est, qui te redarguere possit nimiæ festinationis, cum dicat Paulus Apostolus ad Corinthiorum scribens Ecclesiam: In promtu habentes vlcisci omnem inobedientiam, in promtu hoc illi faciendum præcipit. Tua vero Sanctitas in his diutius est immorata, scribens sæpius, dilationes iterãs in hanc vsque diẽ. At vero, vt verum fatear, exulto spiritu, dicam cum Apostolo, superabundo gaudio, videns in hac mea senectute in Sede Petri sedere alterum Gregorium V I I. siue Alexandrum I I I. hos scilicet præcipuos vindices collapsæ penitus ecclesiasticæ libertatis, ambos ex Senensi Metropoli, vnde Sanctitas. Vestra originem ducit, vocatos ad Cathedram Petri: quorum alter expugnauit Henricum Imperatorem peruersissimum; alter mira constantia resistens, Fridericum Imperatorem etiam penitus superauit. Idem tibi certamen ineundum est.*Trutina hæc in manu tua, dicam cum Isaia. Erige collapsam, protritam, sepultamque Ecclesiasticam libertatem: certa paratur tibi victoria: etenim nobiscum Deus. Nam verbum Christi est: Et Portæ inferi non prævalebunt aduersus eam.*Potius vt es in Ecclesia successor Petri: *& in te promissiones * ipsæ factæ perueniãt, & firmentur, de te puta dictum illud Ezechielis ᵃDedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum ecce dedi; posui faciem tuam, vt petram durissimam, quod idem dictum est ᵇ Hieremiæ. Posui te in columnam ferream, & murum æneum. Sicque memor esto te in Ecclesia positum esse Petram, in quã omnes, qui * te offendent, confringentur, tu vero semper permanebis illæsus coniunctus Christo, qui pro te pugnabit, & vincet.*

* Ruina hæc manu tua.

*Positus es

* vt

* ipsi

ᵃ Ezech. 3

* dele, te

Sequitur Marsilii Tractatus mendis simul Latinitatis & orthographiæ pudendum in modum fœdus, quem ad prototypon ipsius ea diligentia & fide exprimiendum curauimus, vt & Lector Marsilianam insulsitatem agnoscat, & Marsilius ne apicem quidem (quod est in prouerbio) subtractum aut immutatum conqueri possit.

EXCELLENTISSIMI D. IOANNIS MARSILII THEOLOGI NEAPOLITANI PRO SERENISSIMA REPVBLICA VENETA,

DE ILLVSTRISSIMI CARDINALIS CAESARIS BARONII VOTO.

ALIVD VOTVM.

Vod ad me misisti Votum antea legeram, atque, vt ingenue fatear, cuiusnam fuisset suspicari vix potui, agnoscebam stylum, sed ex ipso non audebam pandere nomen auctoris. Verum cum illud ab Illustrissimo Cardinali Baronio nuncupatum, atque prolatum fuisse serio & constanter confirmatum sit, suspicionem in summam admirationem conuerti, quod vir dignitate clarissimus, opinione celeberrimus, eruditione præstans ipsum conceperit, ac parenatico illo declararit, quod vix alius ausus esset, qui non fuisset tantæ auctoritatis. Atque eo magis mea adaugetur admiratio, quod eius consilijs, ac votis videam illa incendia non timeri, cuius putassem adhortationibus atque auctoritate, si ab quouis alio succensa fuissent, ilico potuisse ac debuisse restingui. Quid dicam? nescio, Horreo, atque obstupesco. Non tamen permittam licet mens parumper hæreat, vt calamus retardetur. Quod eo libentius efficiam, quia non solum arbitror hoc me vobis rem gratam, sed multo magis Christianæ Reipublicæ vniuersæ vtilem esse facturum, atque vt inde exordiar, vnde Cardinalis ipse sui voti sumit initium.

Duplex, inquit, est Beatissime Pater ministerium Petri, Pascere, & Occidere.

In ipso vestibulo non parum offendo. Petri officium est pascere, non inficior, at quomodo sit occidere quis intelligat? cui dictum aliquando fuit, conuerte gladium tuum in vaginam, quia zelo, sed non secundum scientiam illum eduxerat vt, ait S. Augustinus de Agone Christiano cap. 29. & S. Io. Chrys. in Math. Quis deinde in animum inducat tuum, quo pacto duo illa ministeria copulentur: fouent Pastores ouilia, Lupi iugulant; Pastores custodiunt, Lupi perdunt: Pastores pascunt, Lupi occidunt, ipse tamen, Homo Pacis, Pastoris esse duplex ministerium pronuntiat? Pascere, & Occidere. Auditur a Petro Io. vlt. trinum amoris testimonium, & trinæ negationi redditur trina confessio, ne minus amori lingua seruiat, quam timori,

cui amoris & caritatis, non discordia ministerium demandabat. Sed iam Sanctissimos Patres locum illum explicantes audiamus.

Glossa. † *Ter dictum est Pasce, ad significandum, quod habentes curam animarum debent subditos pascere pastu verbi Dei, & boni exempli, &, prout possunt, etiam subsidio temporali. Sed illud, quod hic dicitur pasce, aliqui mali mutant in tonde, quia multum student circa subditos exactiones temporalium exercere, & de pastu dicto triplici non curare.*

S. Io. Chrysost. Homil. 8. perpende verba, pasce agnos meos, id est fideles meos, non tuos, non vt rem tuam, sed vt meam tracta, propterea petiui an me amares, quia rem meam tibi commendare volui, & a te tanquam meam tractari, quem amorem erga me profiteris, erga illos exerce, ipsisque exhibe, pasce autem non te, sicut illi faciebant Pastores, de quibus dicitur Ezechielis 34. væ Pastoribus Israel, qui seipsos pascebant. Ille se ipsum pascere dicitur, qui propriam vtilitatem, gloriam & commodum, non ipsorum fidelium, quos gubernat, non Dei gloriam ex regimine quærit.

S. Augustinus tract. 132. in Io. Qui hos animo pascunt oues, vt suas velint esse, non Christi, & conuincuntur amare, non Christum, vel gloriandi, vel dominandi, vel acquirendi cupiditate, non obediendi, non subueniendi, non Deo placendi caritate, contra hos igitur vigilat toties inculcata vox Christi, quos Apostolus gemit, sua quærere, non quæ Iesu Christi.

Et rursus. Sicut oues meas pasce, non sicut tuas, gloriam meam in eis quære, non tuam, lucra mea, non tua; Hoc idem docuit ipsemet Petrus prima Epist. cap. 5. Pascite inquit, qui in vobis est gregem, non coacte, sed sponte, neque turpis lucri gratia, sed voluntarie, neque dominantes in Cleris, sed forma facti gregis ex animo. Alios prætereo, qui quoniam omnes eodem spiritu Dei afflati in eandem explicationem conueniunt, nihil attinet plura congerere, satis fuerit ante oculos posuisse, quæ sit Christiani forma Pastoris, non solum a Christo Domino adumbrata, sed etiam a Sanctiss. Doctoribus optimis coloribus, ac lineamentis expressa, quam quomodo illi præseferant, qui quotidie pro rebus temporalibus bella succendunt, qui sua lucra, suum commodum, suam gloriam quærunt, haud intelligo. Iam ita pergit.

„ *Cum vero non cum ouibus, & agnis negotium sit, sed cum leonibus &*
„ *alijs animalibus refractarijs & aduersarijs agendū sit, Petrus iubetur eas*
„ *occidere, obsistere scilicet pugnare & expugnare, ne tales sint penitus.*

„ *Vt autem hāc occisionem esse Excommunicationem putet, non solum adducitur scripturæ loco Actorum, 10. Vbi dictum est Petro macta, & manduca. verum etiam verbis Nicolai V. Pontificis Maximi, qui excommunicationem dicit non esse ad occidendum venenum, sed ad sanandum aptissimum medicamentum.*

Præclare, & nimis ingeniose, verum videamus num ad suam rē atque propositum: Voluit Deus per Angelum Petro ostendere non solum circumcisos esse baptizandos, vt male ipse sibi persuaserat, sed etiam qui erant ex præputio & Gentiles, ex quibus erat Cornelius Centurio. Vt ergo illum ab errore remoueret, eumque mirabiliter ad baptizandum Cornelium adduceret, ei per visum, siue extasim ostendit discum plenum omnibus animalibus.

libus, in quo illa, quæ erant Hebræis ad sacrificandum, & vescendum permissa, ac vetita visebantur, atq; ei dictum est Macta, quod vocabulum est proprium sacrificiorum, quare alij vertunt immola & manduca, quanquā non nego, ab S. Augustino, & alijs sic legi, occide, & manduca, idest Gentiles, per Baptismum, ad Ecclesiæ corpus adiunge. Quæ interpretatio non solum cum Historia, cum verbis Petri consonat, sed est vnanimis consensus SS. Patrum.

S. Augustinus concione secunda, in pag. 30. quos Dn. lucramur, manducat Ecclesia, cuius personā gerebat Petrus quādo de Cœlo ei submissus est Lintheus plenus omnibus animalibus, in quibus gentes figurabantur, præfigurabat Dominus Ecclesiā, quod omnes gentes erat, scilicet per baptismum transuoratura, & in corpus suum conuersura, & ait Petro occide, & manduca. Occide quod sunt, & fac quod es.

S. Ambrosius in Epist. ad Vercellens. Ecclesiam tom. 3. l. 10. Quid sibi vult scriptura, quæ docent ieiunasse Petrum, & ieiunanti atq; ornati de baptizandi Gentibus reuelatum esse mysterium, nisi vt ostendat ipsos Sanctos cum ieiunant, tunc fieri præstantiores.

S. Hieron. in Threnos Hierem. cap. 3. Petro ostentis in figura Gentibus dictum est, macta, & manduca, id est vetustatem earum scilicet per baptismum contere, & in corpus Ecclesiæ ac sua membra conuerte.

S. Gregorius 30. moral. cap. 7. vel 11. Petro esurienti, sed iam valenti ostensa per Lintheum gentilitate, quasi monstrata præda, dicitur macta scilicet per Baptismum, & manduca.

Venerabilis Beda: Animalia illa Gentes sunt in erroribus immundæ, sed trina submissione id est mysterio Trinitatis in baptismo mundatæ, quæ relicta Hominis imagine, Bestiarum, & Serpentium figuras sumserunt. Hæc Patres, atque adeo omnes sacræ scripturæ intrepretes. Imo vero Cardinalis ipse meæ est sententiæ optimus defensor oppugnator suæ, qui explicans visionem Petri tom. 1. Annalium Anno 41. nu. 6. sic inquit. Quid autem sibi voluerit cœlitus ostenta visio plane exitus declarauit, ita vt humana interpretatione non videatur indigere, nimirum eo mysterio Ecclesiam ex Gentibus colligendam esse significatum, quo loco per agnos dicit intelligendas gentes, quæ post oues, id est Iudæos conuersæ sunt, quorum etiam baptismus commissus fuit Petro, cum ei dictum fuit pasce agnos, pasce oues, ipse autem erat Petra, quæ debebat duos parietes coniungere Iudæorum, & Gentilium quo etiam loco citat Ambrosium, Augustinum, Cyrillum Alexandrinum, Gregorum, atq; omnes Patres concludit in hac fuisse sententia, vt locum occide, & manduca, de baptismo gentium interpretarentur, vbi ne verbum quidem de excommunicatione. Postea vero sui oblitus hunc ipsum locum siue in suam rem adducendo, siue interpretando, quod pace tanti viri dictum sit, nihil mihi satisfacit. Primo quia nouam & penitus singularem interpretationem fabricatur, quod in Sacrosanctis Concilijs serio prohibetur.

Proferam verba Tridentini Sess. 4. c. 2. Decernit Sancta Synodus, vt

torquens contra eum sensum quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu, & interpretatione scripturarum Sanctarum; aut etiam contra vnanimem consensum Patrum ipsam scripturam sacram interpretari audeat, etiamsi eiusmodi interpretationes nullo vnquã tempore edendæ forent; qui contrauenerint per ordinarios declarentur, & pœnis a iure statutis puniantur. At Illustrissimus Cardinalis locum, qui est de baptismo, interpretatur de Excommunicatione, quod quantum sit a verosimili, ratione, ne dicam ab omnibus Sanctissimis Patribus alienum, facile percipi potest. Baptismus nullo modo Christianos, sed Paganos Gentiles, Hebræos, atque illos, qui Christiani non sunt, mundat, ac lauat; Excommunicatio nullo modo in Gentiles, aut Paganos, aut Hebræos ferri potest, sed tantum in Christianos grauissime peccantes, & in peccatis obstinatos, dum tamen speratur emendatio, quia est quædam fraterna correctio. Sed audio ipsum interrogantem, cum dictum sit Petro macta, & manduca, quia nimirum Petrus ad baptizandum Cornelium Gentilem vocabatur, vel vt ait, S. Gregor. 18. moral. cap. 20. vel 22. quia Petrus est os Leana id est Ecclesiæ, quæ collectione Gentium dedita, nequaquam se ad illum Iudea Populum occupauit. Liceat hic mihi exclamando admirari, tanta ne fuit eruditissimo Cardinali locorum sacræ scripturæ ad suam confirmandam sententiam menditas, vt nullum, nisi hinc inuenerit, contra vnanimem consensum Patrum, & vt cum Concilio loquar, ad suum ipsius sensum plane contortum; vt, vel ex hoc, pateat sententiæ ipsius imbecillitas atque infirmitas. Adiungit præterea.

Leones, & animalia refractaria occidenda esse, id est, excommunicanda. Cur Leonum tantum meminerit vix intelligo; nam sunt animalia magis fera, & refractaria, rapaces nimirum volucres, Tygres, venenata serpentes; de Leonib. nihil tale reperio, nisi forte, quod eorum proprium sit, quod fuit etiam Romanorum. Parcere subiectis, & debellare superbos. Veniamus nunc ad probationem, quæ nihilominus, venia tãti viri dictum sit, ruit, atque ratio, quæ in ipsa fundatur,

Excommunicatio, inquit, est occisio, quia Nicolaus V. dicit esse, non occidendum venenum, non percipio illationem, nisi fallor, contrarium infertur. Nicolaus dicit excommunicationem non esse ad occidendũ venenum, Ergo excommunicatio non est occisio, quod si ita est, quomodo dictam est Petro, occide, & manduca, id est Excommunicationem infligel Ad Hæc. Perge igitur, inquit, Beatissime Pater, quod cœpisti, in quo non est qui te arguere possit nimiæ festinationis.

Vt vero hanc, quam ipse conflat rationem magis accendat atque inflammet, locum Pauli refert, qui scribens ad Corinthiorum Ecclesiam. In promtu, inquit, habentes vleisci omnem inobedientiam: Ad extremum concludit se spirita exsultare quod videat in sua senectute sedere in Sede Petri alterum Gregorium septimum, atq; Alexandrum tertium, ambos ex Senensi Metropoli, vnde Summus Pontifex Paulus originem ducit.

Fateor illos Pontifices fuisse vnum Senensem, alterum ex Metropoli, sed hac commemoratio caussam potius infirmat, quam roborat. Neque video cur ei sit propterea exsultandum cum sit potius deplorandum ipsum tamdiu vixisse.

vixisse, vt ei [illegible] mentem venerit tempora illorum Pontificum plane miserrima, & calamitosissima exoptare. Verum ad rem proprius accedamus. Concilium Tridentinum Seff.25.ca.[illegible].de excommunicatione loquens audiamus.

Quamuis excommunicationis gladius neruus sit Ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continendos in officio populos valde salutaris, sobrie tamen, magnaq; circumspectione experientia docet, si temere, aut leuibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & pernitiem potius parere, quam salutē. Iccirco sessione eadem cap.20, Principes, Reges, Respublicas, Imperatorem tantum admonet, sine strepitu, sine minis, sine fulminibus, vt Ecclesiastici iuris protectores esse velint, ne qui illud impediant; Vide quam moderare, quanto cum honore cum Principib. agat, quos non excommunicatione ferit, quibus excommunicationem non minatur, sed tantum admonet vt venerentur Ecclesiastici ius, vt illud impedientes tamquam protectores coerceant? Cardinalis vero sine vlla caussa Pontificem animat, vt Religiosissimam Rempublicam, Christianæ Religionis Propugnaculum, Catholicæ ac Romanæ sedis Basin, atq; firmamentum excommunicatione percutiat? Atque hortatur, vt spatio sex mensium ad arma Excommunicationis in Principē inferenda peruolet, a quibus tres Sūmi Pontifices, Paulus, Iulius, & Pius Concilium vniuersum post 18. annorum discussionem, verbis, atque exemplo abstinendum esse significauerunt. Si hæc non fuit festinatio, quæ tandem illa erit? Illud etiam me non paru commouet, quod ad eiusmodi festinationem excusandam Paulum citat, apud quem est. In promtu habentes vlcisci omnem inobedientiam. Quid est in promtu habere, nisi potestatem habere? Cardinalis vero actum, ac potestatem confundit, ac potestatem habere non est statim ad actum deuenire; etiam Principes sæculares potestatem gladij in promtu habent, non tamen ex eo fit vt sine caussa illa vtantur. Sed non patiar quenquam ex hoc Pauli loco, qui allatus est, tam cito emergere. Attendamus itaque Paulum ad ipsos Corinthios scribentem; Prædico his, qui peccauerunt, quoniam si venero iterum non parcam, absens dico, ne præsens durius agam, secundum potestatem, quæ data est mihi a Domino in ædificationem, non in destructionem. Hic est Paulus quem Cardinalis citat. Et primo quidem ei erat negotium cum peccantibus maximo peccato, hoc est infidelitatis. Deinde ait, se nihil in absentia acturum. Postremo affirmat se vsurum potestate non ad destructionē, sed ad ædificationē. Si Paulū Apostolū Paulus Pōtifex in his omnibus imitatus fuisset, certe a nemine argui festinationis posset. At quodnam tandem est peccatum eorum, in quorum occisionem, idest, excommunicationem Cardinalis Pontificem exacuit? omnino nullum: libertatem, qua hactenus vsi sunt in suo dominatu, Ecclesiastici Concilij Tridentini monitis parentes, tanquam protectores custodiunt, quam nunquā habuerunt, quamq; eos habere neq; æquum est, neq; conducit ipsi Reipublicæ non vsurpant; Atqui multi tenent immunitatem esse de iure Diuino? nihil mea interest. Nam multi etiam tenent, & quidem firmioribus rationibus esse de iure humano, quorum Catholicam Opinionem quia sequitur Christianissima Republica excommunicatur? certe qui hoc facit, potestate non vtitur in illos qui peccauerunt, sed in illos qui peccatum nullum habent. Deinde Paulus Pontifex absens molitus est spicula, hoc est falsis quorundam suasionibus ac relationibus inductus, quod si præsens, & coram Religionem singularem, Pietate insignem Serenissimæ Reipublicæ vidisset, caussas ponderasset

in eius manu Cardinalis collocat, nunquam in tam impeditum Labyrinthum ipso eodem fortasse Duce i se immisisset. Denique ad quam ædificationẽ Ecclesiæ, vsus sit potestate, non facile intueor. Vniuersus orbis terrarum, veritate iam perspecta, metuit ne ex his subitis motibus Summa quædam Destructio exsistat, cum tamen nemo sit, qui vel longissime perspiciat vllam ædificationem. Ad hæc Paulus minatus est Populo illi, quia agebatur de toto asse, hoc est de fide, nec tamen post tonitrua intorsit fulmina, ac nunc, pro leuissima suspicione, & omnino sine vlla caussa prius, vt ita dicam, iacta sunt fulmina, quam visa sint coruscationes, aut sint audita tonitrua. Certe ex ore alicuius spiritus procellarum. Sane vtendum fuit non subita seueritate, quæ nihil prodest, sed suauitate, qua nouimus etiam refractaria animalia, vt ipsius verbis vtar, sæpissime cicurari. Huius suauitatis meminit Cõcilium Tridentinum Sess. vltima in fine vbi ait. se confidere, si aliqua difficultates de nouo in prouincijs circa obseruationẽ Concilij oboriantur, Summum Põtificem curaturum, vt vel hominibus ad illas superandas ex prouincijs conuocatis, vel etiã generali Concilio, vel alio meliore modo prouinciarum necessitatibus, pro Dei Gloria, & Ecclesiæ tranquillitate consulatur. Veniamus tandem ad Gregorium 7. & Alexandrum 3. expectabam vt Cardinalis locum proxime citatum ex Concilio, Pontifici proposuisset, aut eorum Pontificum exempla imitanda, quorum fuit in tractãdis negotijs summa dexteritas, qui pacifice, & feliciter Christianum Rempublicam tanquam Christi Vicarij gubernarunt. Quis credat? Gregorij, & Alexandri cupit renouari calamitates, vulnera refricari; Tædet me illorũ Põtificum Historias recensere, legant quæ dicam in vitis ipsorum, ac præcipue in Platina. Omitto aliã fuisse caussam Henrici & Friderici, qui Simoniaci, ne quid peius dicam habiti sunt: aliam esse caussam Serenissime Reipublicæ Venetæ, quæ si vnquam Catholica fuit, vt reuera semper fuit a suo exortu, nunc præcipue est religiosa ac pia, tantũ quæro quid consecutus est Gregorius post tot tumultus, qui ex eius in Henricũ Anathemate excitati sunt? post tot schismata in Romanam Ecclesiam; post tot excidia, quibus Italia vniuersa interijt? Ipse tandẽ cũ Guiscardo Calabriæ Duce quem amicum habuit, ac protectorẽ, qui nihilo erat melior, quam Hẽricus, imo fortasse peior ab vrbe Roma, quam Guiscardi milites populati fuerãt, cuius templa profanauerant, Salernũ concessit, vbi exsul, ac profugus macie, ac dolore confectus tandem interijt. At Henricus filius cũ Paschali 2. in gratiam rediens, non solum ab Anathemate se absolui non est passus, sed omnia quæ Imperator fecerat, rata habuit, tandem splendidissime coronatur. Dicat quæso Cardinalis quis vicit? Gregorius? an Henricus? siccine vindicatur libertas Ecclesiastica? si hoc est vincere, quid erit perdere? si immunitas sic restituitur, quomodo labefactatur?

De Alexandro 3. quid commemorem? tandem aliquando Roma pulsus Venetias appulit, vbi ne priuatam vitam ageret Venetum Religio non permisit. Illi agnito omnia Summi Pontificis ornamenta publicis impensis addita atque restituta, deinde agi cœptum est de pace Italiæ restituenda quam illi Alexander suis excõmunicationib. ademerat, deniq; perfecta res est Ducis Venetiarum celeberrima Victoria, qua Imperatorem Fridericum ad osculandos Pontificis pedes adegit, atq; ad tollendas discordias. Quis vicit Alexander, an Dux Venetiarum Sebastianus Zianus? Nihil est tunc Alexandro de Ecclesiastica

libertate restitutum:pedum oscula, quæ Fridericus ei ante dissidia non negauerat tantum extorsit. Si hoc tantum consecuturus est Pontifex Paulus, Cardinali Baronio hortatore, atq; duce, quod Gregorius & Alexāder cōsecuti sunt, quid attinet tantā spargere semina perturbationū tanta incendia præparare?

Hoc est meū votum, vt ab ipso Cardinali admoneatur, vt illorum Pontificū exemplis ab incepto se remoueat, & quod ipsius hortatu nimia festinatione cōmisit, quam citissime detestetur, corrigat, & emendet. Hoc si fecerit non dubiū est, quin ei daturus sit Deus faciem duriorem faciebus, & frontem duriorem frontibus infidelium, de quibus Propheta loquitur, nimirum quia erit murus æneus, & Columna ferrea fundata etiam in armis atq; præsidijs, Christianissimi Principis Venetiarum.

Tandem, vt hoc meum votum, non meo, sed ipsiusmet Cardinalis Baronij signo communiam, quo maior illi ab omnibus adhibeatur fides, velim memoria repetas, quæ in tomo X. Annaliū anno 878. partim ab ipso narrata, partim ex propria sententia pronuntiata leguntur. S. Ignatius Patriarcha Constantinopolitanus Ioanne VIII. Summo Pontifice, post trinum monitorium, Mense Aprilis, censuris percussus, suspensus, & Patriarchatus, ac Summi Sacerdotij dignitate priuatus fuit, nisi suos Episcopos, & Sacerdotes a regione Bulgarorū intra triginta dies reuocasset, quamquam diceret, ad suam iurisdictionem pertinere illam Prouinciam: tandem mortuus est in hac sua opinione, neq; vnquā Pontificis sententiam obseruauit; post mortem vero, tot miraculis claruit, vt sit in sanctorum numerum relatus, eiusq; dies festus, celebretur tam à Græca, quam Romana Ecclesia die 23. Octobris, qua mortuus est: huius Sanctissimi viri factum sic Cardinalis excusat.

De ipsius S. Ignatij obitu, ex eodem auctore Niceta acturis, illc amouēdus est scrupulus, quo offendi quisq; facile poterit, qui audierit superius recitatā Ioannis Papæ Epistolam, qua nimirum ipsum Ignatiū nimis perstringit, & a communione catholica segregat, nisi intra triginta dierū spacium reuocet ab se ordinatos Episcopos Bulgariæ: quamuis, autem ab Ignacio ista minime impleta inueniantur, constat tamen eundē semper vsq; ad obitū in Catholica Romana Ecclesiæ cōmunione fuisse retentum, quod eiusdem Ioan. Epistolæ ad diuersos, datæ post Ignatij obitū docent, vt iā de his nulla penitus dubitatio oriri possit.

Vt autē probet fieri potuisse, vt post elapsū tēpus Monitorij cū in sua sētētia tamē Ignatius perseueraret, cēsuras nō incurrerit, confitetur eū non occidisse, neq; quia tēpus non fuit elapsū ait nō incurrisse, sed hāc adhibet excusationē.

Neque est quod quis ob litē hanc Ignatiū fuisse animo in Apostolicā Sedē infenso existimet, vel ingrato, cū quæ iuris essent suæ Ecclesiæ defendere iuramēto teneretur obstrictus, etiā æternæ vitæ dispendio. Nō enim aliena retinere, sed sua possidere, ex possessione prædecessorū ipse iustū putauit, cui, haud dubium, spōte cessisset, si id facere sibi licuisse credidisset. Probatū vas igne erat, excoctū; fornace omni rubigine carēs. Hæc Cardinalis: Hadrianus Pontifex, & Ioānes, Ignatiū, quod temerario calcaneo suā iurisdictionē occupasset, atq; adeo surripuisset, monent, & cēsuris feriūt: Cardinalis Baronius in cēsuras eū nō incurrisse asserit, quod nō aliena retineret, sed sua ex prædecessorū possessione possideret? An nō hæc est caussa Serenis. Principis Venetiarū, imo multo iustior, nā tunc de Ecclesiastica iurisdictione inter summos Pontifices, & S. Ignatiū decertatū est, in-

Hic agitur de iurisdictione Principis secularis, quam ipse Princeps obstrictus iuramento tenetur omnibus modis defendere. Quod si Cardinalis ob hanc caussam negat Ignatium censuram iam illatam incurrisse, cur hortatur Summũ Pontificem Paulum, vt eandem ob caussam Serenissimam Rempublicam Anathemate feriat?oportet Iudices semper sui similes esse?& pro veritate constantissime depugnare?sed te interrogantem audio, quanam censura Ioannes Papa Ignatium illigat in Epistola?excommunicatione,nisi fallor: nam eum priuat corpore,& sanguine Domini,id est communione fidelium illius Ecclesiæ;excommunicare autem est communione priuare;deinde ait Ioannes, Episcopos ab Ignatio missos iam esse excommunicatos,quod nimirum in alienam messem irruperant.Ignatium igitur etiam excommunicauit, quod eos non renocauit.Ioãnes etiam IX.Pontifex ait,Ignatium ab Ioanne VIII. propter hãc caussam anathemate fuisse percussum, vt testatur idem Baronius anno 880. n.11.& 12.Postremo Cardinalis ipse fatetur, a Ioanne fuisse Ignatium a Catholica communione segregatum,quod quid est aliud,quam excommunicatum ab eo fuisse?Verum si quis contenderet eum suspensum,non excommunicatum fuisse,quod falsum est,tamen 1.dicendum est id esse contra verba monitorij,nã ait corpore, & sanguine Domini priuatus esto,si esset suspensio dixisset ministerio corporis, & sanguinis Domini priuatus esto, non corpore & sanguine Domini.2.nostram rationem eundem habere vigorem,nam ipse censuram,atq; adeo Summi Pontificis sententiam non seruauit, quia sine dubio nullam putauit,propter eam,quam Cardinalis affert rationem,quia sua possidere, ex possessione prædecessorum ipse iustum putauit. Neq; est quod quis putet hanc sententiam fuisse excommunicationem minorem,nam excommunicatio minor est ex leuissima caussa,& non infligitur directe,& ab homine,sed consequẽter,& a iure:at caussa Ignatij erat grauissima,vt patet ex verbis Epist.Ioãnis Papæ, & infligitur ab homine cum alijs summis pœnis.Iam vero sic possunt quæ Cardinalis dicit, quamuis pugnantia videantur, apte congruere, eum a Communione Catholica fuisse a Pontifice segregatum,& tamen in Communione Romanæ Ecclesiæ,post obitum cum miraculis claruit,a Pontifice fuisse retentum; segregatus quidẽ per sententiam fuit,sed nibilominus fuit retentus, quia nulla fuit ipsa sententia,quam propterea non seruauit, quia suã iurisdictionẽ putauit,non sine magno peccato occupanti posse derelinquere. Quare Illustris.Cardinali nouum non erit,si ex ipsius sententia Serenissima Respub. putet, se in Catholicæ Ecclesiæ communione retineri, cum tamen censuras,a Sũmo Pontifice Paulo,tanquã nullas,non obseruet,id enim efficit,vt sua,ex possessione prædecessorum possideat, cui est iuramento obstricta,nec potest aliter facere, aut permittere sine æternæ vitæ dispendio. Ex his facile,non solum ipsi Cardinali, sed omnibus constare poterit,quam fuerit eius votum,non solum a ratione,verum etiam ab ipsiusmet voto alias in suis annalibus declarato,alienum.

Hæc habui,quæ de hoc voto in promtu dicerem. Quod esse ipsius Dn.Cardinalis nemo est,qui dubitet, tum ipsius confessione, cum alijs firmissimis argumentis,cui non dissimilis est nunc primũ, Typis mandata Parenæsis ad Rempubl. Venetam, quæ quoniam nihilominus est aculeata, atq; adeo acrioribus stimulis obarmata,mihi quoq; Deo bene iuuante Clypeus fabricandus erit,quo illa non solum recidant,ac retundantur,sed quoad eius fieri poterit, in suum vertantur auctorem. Dixi.